

ARANYOSVIDÉK.

Torda-Aranyosmegye közigazgatási, közmivelődési, társadalmi heti lapja és a Torda-aranyosmegyei gazdasági egyesület hivatalos közlönye

ELŐFIZETÉSI DIJ:

Egész évre . . . . . 6 frt.
Fél évre . . . . . 3 frt — kr.
Negyed évre . . . . . 1 frt 50 kr.
Megjelenik minden vasárnap.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

K. WERESS SÁNDOR.

Szerkesztői szállás és kiadóhivatal, Hiduteza 32.

H I R D E T É S I D I J.

Araszabály szerint.

Kéziratok nem adatnak vissza.

A vármegyék tisztviselői

Mintegy két-három héttel ezelőtt a fővárosi napilapokban következő rövidke közlemény jelent meg:

„Tolnavármegye legutóbbi közgyűlésén fontos indítványt nyújtott be a vármegye alispánja. Abból indulva ki, hogy a közigazgatás bajainak elhárítása a törvényhozás intézkedéseitől a legközelebbi időkben nem várható, s a létező bajok olyanok, a miket orvosolni a megye a saját hatáskörében van hivatva, azt indítványozta, hogy küldessék ki egy bizottság részletes terv kidolgozása végett, hogy mi módon lehetne a hiányokon segíteni, s a jó közigazgatás igényeinek a vármegyék közrehatásával megfelelni?“

Sajnos, hogy e rövid közlemény fölött, a tudomásvétel után, a fővárosi sajtó egyszerűen napirendre tért.

Mi sem akarunk a vármegyék közigazgatási bajaival foglalkozni, csupán

ami ezen bajokkal szerves összefüggésben van, a vármegyék tisztviselőinek anyagi helyzetét óhajtjuk némileg megvilágítani, s rámutatni arra, hogy a vármegyék tisztviselőinek helyzetén most már maguk a megyék, saját hatáskörükben segítsenek.

Nézetünk szerint most már a társadalomból kell kiindulnia ama mozgalomnak, mely a vármegyei tisztviselők helyzetét elviselhetővé tegye.

A vidéki sajtónak vált kötelességévé, hogy a mozgalmat országos jellegűvé tegye.

Mert nagyon bölcsen tudjuk, hogy a közigazgatási teendők évről-évre fokozódnak, s a szoros értelemben vett közigazgatási ügydarabok ezer meg ezer száma mellett, szintén igen tekintélyes kontingenst tesznek ki a kihágási ügyek, valamint az iparengedélyek, iparigazolványok, halászati jegyek, eseléd- és munkakönyvek és a többi kiszolgáltatása, sőt a mindenféle nyilvántartási

jegyzékek vezetése is jelentékeny munkaanyagot szolgáltat.

A vármegyei tisztviselőknek a munkaanyagból bőven kijut; mert a modern korhoz, s ennek finomult követelményeihez képest, a munkaanyag tetemesen szaporodott.

De a munkaerő most is jóformán csak az, ami husz év előtt volt.

S az ügyforgalom évről-évre növekszik, mit három tényező egész következetességgel a jövőben is csak fokozni fog. E három tényező: a törvényhozás folytonos reformintézkedései, a modernebb alakult életviszonyok és a jogkereső közönség igényeinek fejlődése.

Tisztviselőinknek e három tényezőt mindig figyelembe kell venniük, ha azt akarják, hogy tisztviselői nivón állóknak tekintessenek.

S mégis mit tapasztalunk? Azt, hogy ellenszolgáltatásképpen javadalmazásuk most is a husz év előtti, ho-

AZ „ARANYOSVIDÉK“ TÁRCZÁJA.

Egyről-másról.

(Királyunk átutazása, a béka kántáté, rongyos egyesület, színészeink.)

Nemcsak a budapestiek kiváltsága az, hogy eseményteljes napokról beszélhessenek: mi vidékiek is részesülünk néha napján az ilyesmitől, s ha nem is világra szóló dolgok, de meg van bennük az, hogy a miénk, s mint ilyenek megérdemlik, hogy e lapok hasábjain tért nyerjenek.

A közelebbi elmúlt napok legérdekesebb eseménye volt ő felsége koronás királyunk megjelenése országrészünkben. 16.000 ember próbálta meg Besztercze vidékén, mikép kell majd megverekedni a borgói szorosban betörő oroszokkal. Ezt az érdekes képet szemlélte meg királyunk, s ez alkalomból történt, hogy vármegyénken is átviasztott. Igaz, hogy alig tartott ez egy órahosszat, de hát nekünk ez is érdekes esemény, mert alkalmunk volt elimádkozni, hogy istenáldás kísérje jártát, keltét s tartsa meg őt igazán szerető népe boldogítására. Mintha csak az Árpádok daliás korszaka ismétlődne. Alig 5 év alatt a második királylátogatást értük meg, milyen a letolyt utóbbi 300 esztendő alatt alig ismétlődött 5 ízben, melyből 3 most uralkodó jó királyunk idejére esik.

Örömmel értesíthetem a t. Szerkesztő urat, hogy a „béka kántáté“ előadása ezuttal is elmaradt. Hogy mi ennek a békakántáténak a története, a gyöngébbek kedvéért elmondom. A hetvenes években utazott volt át ismét ő felsége városunk határára, s néhai Nagy Imre ügyvéd, mint a dalkör akkori elnöke arra a különös gondolatra jött, hogy a dalkör tagjai bujjanak meg a Virágosvölgy vadvirágai közé s az udvari vonat megállása és átmenetele alkalmával a holdvilágos éjszakában zendítsék rá

a békadalt. Mondják, hogy alig sikerült lekapacitálni eszméjéről, érvelvén neki azzal, hogy az udvari vonat nem áll meg a virágosvölgyi állomásnál, s hogy a gőzgép, meg a vagonok dübörgése túl zúgná a békanótát, bár mily jó tüdővel fujnak is daláraink hogy: brekeke, brekeke, toax. tuu...

Máskülönbben ezt a békaének történetét bátran ki is kékplajbászolhatja a szerkesztő úr levelemből, ne hogy ez legyen a 101-ik tordai adoma. Ugy is van elég. De hát tehetünk-e róla, hogy mi tordaiak találjuk ki és terjesztjük az efféleket, nagy gaudiumára holmi kurtanadrágu filozofereknak, kik néha napján a kolozsvári „Erdélyi Híradó“ oldalán szoktak vízenyűsködni.

Ma egy hete volt a tordai szegény iskolás gyermekeket segélyező egyesület alakítása feletti előértekezlet. Nem lehet ránk fogni, hogy nem hagyjuk jól megérlelődni az efféle dolgot, mert a szétszórt meghívók még február 22-én ki volt nyomtatva Simó Béla és Welits Ödön aláírásával. Azt mondják a miatt maradt el, hogy bé voltunk rekedve és elvultunk keseredve végtelen a felett, hogy a nőegyesület nem akar átalakulni jótékony nőegyesületté. Én azt hiszem, azért haladt eddig a „rongyos egyesület“ megalakulása, mert bevártuk míg több rongy kerekedik oda ajándékozni... Különbben az egyesület alakítása szép és jó gondolat; Kolozsvárt már sok szegény gyermek könnyeit törölte le. Szép számú közönség gyűlt össze, s én azon gondolatlaltal gyönyörködtem végig a közönségen, hogy városunknak van jóra-szépére hevülő közönsége, csak kell érteni a kezdeményezéshez.

Az értekezlet folyama alatt bekukintott volt Zoltán Gyula színigazgató, ki lapunkat pár jó költeményével kereste fel, de annál gyengébben viszonzta ezt színházának közönségünk. Láttam mint szontyolódott el, bizonyosan arra gondolt: neki jutalomjátéka és utolsó előadása

vau ma, s a rongyos egyesület pártolása bizony ráférne az ő szerény társulatára is... Hanem kár időnapelött megijedni. Este adták „Pétőfi élete és halálát“ s olyan tele ház volt, hogy akár illik, akár nem, de elárulom, miszerint a mi jó színigazgatónk midőn a kurtinára lyukasított kukucsálón megpillantotta a szép számú közönséget, összeütötte a bokáját.

Szó a mi szó, de ez a kis pártolás jól fogott színészeinknek. Augusztus elején jöttek hozzánk; kezdték a ligeti új fedett táncz-helyiségben, de gyengén indult. Mikor látták, hogy teljességgel nem megy a dolog, mert eltekintve a függöny megett beleselkedő gyerekektől, több közönség hallgatta kívülfelől: mint bent; ők is meggondolkoztak s behurcolkodtak a régi tánczterembe. Rosszul ment itt is, dacára hogy általában véve jól játszottak. De menti némileg a közönség pártolás hiányát az, hogy rossz időben jöttek, mert a kalászos gabona kalongyája cézegeresen gyengén eresztett, szőlőinkbe beleköltött a phylloxera, s nem is beszélve a prenosporáról, mely a termést elrontotta, annyi jégverés érte határunkat, hogy nem igen lehetett kedv a költséges mulatsághoz. Szerdán aztán megkísértettek még egy bucsu előadást, ráfogták a derék Sárközire, hogy legyen az ő játalomjátéka a búcsuelőadás, de oly kevés közönség ment búcsuzni, hogy alig-alig vehették rá magukat színészeink a „Lili“ operett előadására. Ugy értesültünk, hogy a társulat felszlik, pedig kár érte, mert megállja a helyét s egész őszintén boldogabb viszontlátást kívánunk!

Történt még a városi közgyűlésen is érdekes dolog, de ezt már nem írom le, mert majd a lap többi rovatában nem lesz mit elbeszélni.

Zenfalvi Sándor.

lott minden, de minden még egyszer olyan drága lett.

A vármegyék tisztviselői ma már legnagyobb részben azért szolgálnak, hogy tisztviselői állásuk a megélhetést eredményezze.

Régen letűnt az az idő, midőn a tisztviselőség „nobile officium” számba ment.

Ma a tisztviselőtől megköveteljük azt, hogy kellő képzettséggel bírjon, s hivatásának teljes odaadással feleljen meg. S ha ezeket megköveteljük, akkor nemcsak méltányos, de egyszersmind jogos is az a kivánságuk, hogy őket illendően javadalmazzuk.

Mindezeket már igen sokszor elmondottuk, de ha ez alkalommal ismételtük, s újból szőnyegre hozzuk, az egyszerűen csak abban találja indokát, hogy közigazgatásunk bajainak orvoslása kapcsán a tisztviselői fizetésemelést is elengedhetlennek tartjuk.

Mint hogy pedig most már az állam ez állapoton nem segít; s mert már van egy vármegyénk, mely megmutatta a módot, hogy a létező baj orvoslásához saját hatáskörében is hozzá mer nyulni: tekintettel arra, hogy első sorban is a mi érdekünk az, hogy jó közigazgatást teremtsünk: oda kell törekednünk, hogy az utat jelölő vármegyét követve országos mozgalmat idézzünk fel, s midőn közigazgatásunkat a jelen keretben javítani akarjuk, e főkérdéssel kapcsolatban oldjuk meg e mellékkérdést is. Hisszük, hogy e mellékkérdés megoldása, vagyis a vármegyei tisztviselők kellő javadalmazása által magán a földolgon is lényegesen, s talán alaposan javítanánk, s közigazgatási mizeriánkról sem beszélünk oly gyakran.

Medor.

Városi közgyűlés.

Szept. hó 23-án d. u. közgyűlésre jöttek fel a városi díszes tanácstermébe a városatyák. Több fontos tárgy volt, de mindnyáját különösen az foglalkoztatta, minő eredménye lesz a Velits Ödön polgármester választására vonatkozó miniszteri leiratnak.

Ugyanis a legközelebbi választás alkalmával az történt, hogy Szentkirályi István elene mondott a Velits Ödön polgármesterre választásának, azon okból, hogy a polgármester nem lehet egyszersmind takarékpénztári vezérigazgató. A választás után 20 nappal 12 bizottsági tag és 20 városi polgár aláírásával egy panaszt nyújtottak be a belügyminiszterhez, a melyben előadták, hogy Velits ellen, mint hivatalnok ellen, alig van kifogásuk, de két hivatalt viselni nem lehet, s kéri a választás megsemmisítését.

Ezt a panaszt az alispán útján leküldötte a miniszter, utasítván a városi képviselőt — hogy a felett elsősorban határozzon.

Midőn erre a tárgyra került a sor, Velits Ödön polgármester kinyilatkoztatta, hogy ő nem kívánja személyes jelenlétével befolyásolni a tanácskozás menetét, eltávozik, s odahagyta a gyűléstermet. Erre Rédiger Béla felszólalt és Szentkirályi Istvánt s panaszló társait hasonlólag a gyűlés elhagyására hívta fel, de ők azt megtagadták. Megkezdődött a tanácskozás. — Hangok emelkedtek, a melyek a felsőbb rendelkezést helytelenítették: mondván, hogy a panaszt fenn kellett volna elutasítólag vagy helybenhagyólag ellátni, s nem felzavarni a képviselő tagjai közötti egyetértést.

De ez nem volt helyén. Mert a felsőbbiség intenciója az volt: határozzon a városi községi képviselő, ő ismeri legjobban saját érdekeit. Vagy alispáni erőszakoskodással lett keresztül vite a Velits Ödön polgármesterré választása, s ez esetben a közönség ezuttal jobban meggondolva a dolgot, határozhat; vagy csak egy elenyésző kisebbség munkája a támadás s ez ki fog tűnni a megtartandó gyűlésen.

És hogy a felsőbb intézkedés helyes volt megmutatta az eredmény. Husz tag nyílt szavazást kért, s a gyűlés vezetését átvett Csongvay Domokos tanácsos szavazás alá bocsátotta a kérdést, mely a leküldött és elkészen benyújtott panasz elvetésére „igennel” s az ezzel ellenkező nézetben levőket „nem” mel szavazni hívta fel. Igennel szavazott 48, nemmel 22, nem szavazott 14 jelenvolt s részt a gyűlésből időközben eltávozott városi képviselő.

És most nem lesz felesleges pár szóval hozzászólni ehez az igen fontos helyi érdekű kérdéshez. Velits Ödön midőn meg lett ezelőtt 4 évvel polgármesternek választva, kevés népszerűséggel bírt, hanem azóta annyit tett városunk érdekében, a mennyit tenni egy fiatal, tettvagyó polgármestertől közönségünk várhatott. Az új vásártér alakítása, a liget rendezése, a megyeháztér befásítása, a városi pénztárkezelés rendbeszedése és számos más megkezdett dolgok mind arra mutatnak, hogy állását betölti úgy, mint ma Tordán alig tehetné más, oly csekély javadalmazás mellett, mint a polgármesteri fizetés.

Ha neki mellékkeresete is van, ez nem azt teszi, hogy attól el kell tűnni, mert nagy családja van, s csak úgy képes ő is, mint városunk többi tisztségviselői dolgozni, ha mig ő irodában van, addig családja szükségét nem szenved. Azt a napotai 3 órát, mit a takarékpénztárban tölt el, kipótolja irodai órán kívül, s hogy ki van pótolva, az lépten nyomon megmutatja magát. Azt láttuk az elfogadott költségvetésből, hogy városunk jövő évi bevétele 109.72 frt 17 $\frac{1}{2}$ kr. mely összeg az 1891. évi vel szemben 8,679 frt 73 $\frac{1}{2}$ kr. szaporodást mutat. Az 1890 évi jövedelemnél 60.362 frt 36 krral, az 1889 évinél 61 ezer 972 frt 89 krral, s az 1886 évinél 65 ezer 204 frt 37 $\frac{1}{2}$ krral több. Ez eredménynek nagyon szép eredmény, s hogy hasznosan van beosztva a jövedelem többlet, azt mindnyájan látjuk. Ne kicsinyeskedjünk ott, a hol a közjó érdeke forog fenn, mert ezzel csak ártunk és nem használunk városunk közérdekeinek. Városunk képviselője midőn megtámadott polgármesterének igazságot szolgáltatott, csak önmagát tisztelte meg.

* * *

H I R E K.

Felhívás előfizetésre.

Folyó évi október hó 1-ével új előfizetést nyitunk lapunkra.

Nyolcz hónapja mult, hogy lapunkat alapítottuk, s ez idő alatt bő alkalmunk nyílt annak bebizonyítására, hogy betölteni igyekeztünk azt a helyet, melyet egy megyei lapnak a magyar sajtó terén hivatása betölteni.

Lapunk előfizetői számról számra örvendetesen szaporodtak, mi arról győződött meg, hogy az irány, melyet követünk, a helyes irány.

Több oldalról kifejezett óhajtsáknak engedve, július 1-től fogva lapunk minden számához állandóan egy képes és szépirodalmi mellékletet adtunk, melynek minden száma a közélet egy-egy jelesét és a kiválóbb eseményeket művészi kivitelű képekben mutatja be, ismerteti a művészet remekeit, az ország nevezetesebb városait, a középületeket, s ezen kívül eredeti és irodalmi színvonalon álló közleményeket, regényt, novellákat, ismeretterjesztő és tárczacikkeket, költeményeket,

történelmi és társadalmi adomákat, fejtörő talányokat stb. tartalmaz, szóval gazdag szellemi élvezetet nyújt.

És a rendkívüli anyagi áldozatokkal szemben, melyekbe lapunknak ez ujtítás kerül, megelégszünk azzal, hogy az „Aranyosvidék” előfizetését éppen csak annyival emeltük, a mennyit ovasóink bizonyára szívesen áldoznak, hogy az új vállalat nagymérvű kiadásaiért legalább kis részben kárpótoltassunk.

Az „Aranyosvidék” előfizetése:

Negyed évre . . . . . 1 frt 50 kr.

Fél évre . . . . . 3 frt — kr.

Egész évre . . . . . 6 frt — kr.

Mindezek után tisztelettel kérjük előfizetőinket, miszerint lapunkat ismerőik körében terjeszteni, s az előfizetési összeget (legcélszerűbben postai utalvánnyal) mielőbb beküldeni szíveskedjenek.

AZ „ARANYOSVIDÉK” szerkesztősége.

— Pap Samu országgyűlési képviselő fogadtatása beszámolója alkalmából tegnap d. u. vasutállomásnál nagy számu választóközönség jelenlétében tö tént. A vasutállomásnál Gergely Ignác esperes-plébános fogadta. Ma délután 4 órakor a régi kaszinó termében lesz a beszámoló, mely alkalommal Nesselfeld Miklós városi főjegyző fogja üdvözölni. Este közvacsora lesz.

— Szécheny-ünnepély. A közoktatási miniszter elrendelte az iskoláknak, hogy gróf Szécheny István nagy reformátornak, a „legnagyobb magyarnak” születése emlékére ünnepet üljenek. Hétfőn, szeptember 21-én volt az a nap, mely születésének 100-ik esztendejét zárta be. A nagy ünnepet iskolánk is megünnepelte d. e. 11 órakor a polgári leányiskola udvarán, hol a két iskola növendékei sorban fel voltak állítva s legelőbb Heltman Lajos vezetése alatt énekelték el a fiuk levett kalappal a Hymnust. — Aztán Varga Dénes igazgató mondotta el tartalmas szónoklatát, méltatva Széchenyit mint társadalmi éskulturális újjáteremtőt; azután Nagy Bélának adta át a szót, ki szintén hosszú beszédet olvasott fel Széchenyi életéről, működéséről és jelleméről az ifjúsághoz alkalmazkodva előadásában. Végül Létai Gábor IV. oszt. tanuló szavalta el Arany J.-nak Széchenyiről irt hatalmas versét kitünően ügyes hanghordozással. — A tanári karon kívül díszes férfi és hölgy közönség foglalt helyet még a folyosón is. — Az ünnepély egy jó óránál tovább tartott.

— A szegény iskolás gyermekeket segélyező egyesület alakítására egybehívott értekezlet f. hó 20-án d. e. 11 órakor a városház nagy termében nagyszámu résztvevők jelenlétében folyt le. Velits Ödön polgármester megnyitója után Simó Béla kir. tanfelügyelő ismertette az alakítandó egyesület célját. Statisztikai adatokkal bizonyította azon tankötelesek számát, kik anyagi szükségletük hiánya miatt nem részesülhetnek a művelődés ma már a megélhetéssel egyértelmű áldásiában. A társadalom feleslegének csak kis részével megmentheti e szegényeket. Ennek eszközlése az egyesület célja és pedig oly eszközökkel, hogy még a legszerényebb anyagi körülmények közt élő családokra sem volnának azok megterhelők. A gyermekek felruházását a minden házban bőven hányódó, használatból kiment ruhadarabok és bármilyen csak a lomtárt nevelő csekélységek árából kerítnék ki. Az élelmezést a már eddig is nagy számban jelentkező nemeslelkű családok viselnék.

felváltva. Az egyletbe való belépés csak azon kötelezettséggel jár, hogy az illető tag az egylet megbizottjait évenként 2-szer, 3-szor magánál fogadja, s ha van valami felesleges ruha vagy lomtári darabja, azt a nemes czélra ajándékozza. Ez ismertetés után Velits Ödön alapszabálytervezetét terjesztette elő, mely a kolozsvári hasonczélú egylet mintájára volna elkészítendő. Ennek megszerkesztése egy külön bizottságra fog bízni, jelen gyűlésen csak a bővebb tájékoztató céljából lett a kolozsvári felolvasva. Végül az értekezlet abban állapodott meg, hogy több gyűjtő-ívet bocsátva ki, a tagok gyűjtését megkezdik. A jelen voltak azonnal az egylet tagjai sorába iratkoztak. Az alakuló ülés okt. 11-én d. e. 11 órakor a városház nagytermében fog megtartatni.

— **Kir. törvényszékünk**nél egy új albirói állomást rendszeresített a kir. igazságügyminister. Ideje volt nagyon, mert messze földet kell bejárni, míg oly szűkmarkulag ellátott személyzetű törvényszéket találhatni, mint a miénk. Jó volna már a topánfalvi kir. járásbíróssággal is gondolni valamit, mert az is ritkaság, hogy egy járásbírósság közigazgatásilag egy megyéhez és törvénykezéssel más megyéhez tartozzék.

— **A fiskális kert** mellett levő sós-pataki palló középső gerendája annyira megrothadt, hogy könnyen letörhetik a járó-kelők alatt. Egyidejűleg a három gerenda mellé czélszerű volna így negyediket is oda tenni, mert a zsilip felőli türeg különösen éjszaka nagyobb szerencsétlenséget okozhat *)

— **Gyorsírási tanfolyam** nyílik meg a jövő hónapban az állami polg. iskolában. Felhívjuk ez ép oly praktikus, mint áldásos írásmódra a t. olvasó közönség figyelmét. A jegyzőkönyvek oly termékeny száradásban megbecsülhetlen eszköz az ember kezében oly írásmód, melylyen a leggyorsabb szónokat játszva s 5 órai írás után is alig érzett fáradsággal követhető. Avagy hányszor vagyunk oly helyzetben, hogy a sok írástól visszaborzadva legjobb gondolatainkat engedjük elmálni. Ha nem gyorsírással örökítjük meg azokat, mihelyt születnek, míg lassu írásunkkal utánuk ügyünk haladni, rég elröptültek. Végül még mint a szülők segítségét, a tanulók hű bajtársát emlitjük fel a gyorsírást. A tanuló könnyedén sajátítja el, az írás szöveg alkalmas gömbölyded, egymásba folyó betűket s alakzatokat. Örömet, kedvet talál abban, hogy oly kis helyen annyi mindent, oly rövid idő alatt, hogy a beszéd elhangzásakor, már írásával is kész — összeírhat. A tanár minden szavát könnyen papírra vetheti s míg kisebb deák korában a tankönyv is elég, felsőbb tanulmányainál a jegyzet nélkülözhetlen. A tartalmas jegyzet valóban a legjobb s legőcsöbbs tankönyv. Mint keresetforrás is nem utolsó e korszerű találmány. A nagyobb czégek, egyletek, tudósok, államférfiak, hivatalok szívesen alkalmaznak gyorsírókat. Nagyobb törvéyszéki tárgyalások feljegyzése mindig ily módon történik. A parlamenti üléseket egész külön gyorsíró hivatal stenografálja. Aj nljuk az érdeklődők figyelmébe.

— **Hírek a nagyvilágból.** Királyunk a hadgyakorlatokról Prágába utazott a kiállítás megtekintésére. Németek és csehek vetélkedtek a minél fényesebb fogadtatásban.

Az Uzelácz ügy során azt híresztelik, hogy a Jelasics ezred Fiuméből való áthelyeztetését kérelmezte.

Az orosz czár hír szerint viszonzni fogja a német császári par látogatását.

Az orosz rozskiviteli tilalom nem hozta meg a várt eredményt. A rozs árak rohamos leszállása nem következett be.

Az inség nagy. a kormány által kiosztásra adott liszt- és élelmi cikkekkel oly nagy üzérkedést visznek véghez a hivatalnokok, hogy maga a pénzügyminister indult körútra a visszaélések megszüntetése végett.

A közös miniszteri tanácskozások szept. 22-én Bécsben véget értek. — A hadügyminister követeléseivel alább hagyott, az előirányzott költségvetést elenyésző csekély deficit fogja megzavarni.

*) Meggondolhatná a tekintetes tanács, hogy nem csak mind anyósok járnak azon a pallón!!

S z e d ő.

Az egyesült államok, Anglia, Németország és Franciaország közös eljárásban állapodtak meg azon esetre, ha Khina a zavargásoknál szenvedett kártérítést megadni nem akarná.

Baross Gábor kereskedelmi miniszterünk a keleti forgalom érdekében Konstantinápolyban hosszabb ideig időzött.

A román királyné, Erzsébet állapotában némi javulás mutatkozik, bár feltétlen nyugalmat javasolnak az orvosok. Margit olasz királyné meglátogatta a szenvedőt.

A Chilei háború Balmaceda volt elnök öngyilkosságával végződött.

Kolozsvárt a budapesti mentő-egylet mintájára szervezendő mentő-egylet létrehozásán fáradoznak. Már az első 5 nap 400 tag ajánkozott.

A temesvári kiállítás okt. 4-ikéig marad nyitva, ugyanakkor lesz a kiállítási sorsjegyek huzása.

— **Lapunk mai számához** van csatolva a „Pesti Hirlap“ hirdetése, felhívjuk rá olvasóink figyelmét.

CSARNOK.

II.

Szemelvények madagaskári élményeimből.

Írta: Z. KISS ELEK.

Ha leírnám mind azt, mi a királyné termében különös, szokatlan, nevetséges, vagy érdekes volt, ha hű képét akarnám adni a látottaknak: e kis naplótöredék valódi tárgyától annyira eltérítene, hogy többé a vezérfonalat se kaphatnám meg, mely ahhoz vissza vezessen.

Az itt látottakat nem lehetne érthetően leírni, csak egy oly munkában, mely a málgás nép különös sajátosságainak, szokásai és törvényeinek, — szóval egész Madagaskárnak — részletes leírása lenne.

Ezen okból nem írom le részletesen az egész estély lefolyását, csakis azt, mi abból engemet érdekelt.

A terem, melybe léptünk, 20 méter hosszú, s ugyan annyi széles lehetett. Menyendezetét hat vastag ébenfa oszlop tartotta, melyek körül alacsony divánok voltak helyezve.

A terem közepén állott egy emelvényen a királyné trónusa, ezüstből, melynek lépcsőzetét skarlát veresbárony borította.

A trónusnál egy lépcsőfokkal alább egy másik karszék állott, a királyné férje számára, ki miniszterelnök czimet visel az alkotmányban.

Bár mily hihetetlenül is hangozzék e szó alkotmány, akkor midőn egy afrikai államról van szó: így kell azt neveznem, mert a Málgás birodalom alkotmányos monarchia!

A trónustól jobbra, attól öt méternyre számomra egy szék volt téve. Kiserőm Willighby tábornok, a trón körül levő ministerek és fővezérek közé ült le.

A merre tekintetem, mindenfelé nők vettek körül, kik gyönyörű fonatu gyékényeken guggolva rám szegtek, bámuló és kíváncsi tekinteteket.

A háttért a férfi közönség lepte el, kik a legszebb rendben állatták körül a termet.

Az egész gyülekezetben halotti csend volt, még halkan se beszélt senki. Legfennebb kezét szoritottak egymással az ismerősök, s jelentőség teljesen intettek szemükkel felém, vagy a királyné lakosztályába vezető ajtóra.

Kevés idő múlva kinyitlak a bal oldalon levő szárnyajtók, s e perczen hátam megett megszólalt a zene, — meglehetősen katonai zenekar volt — s a királyné himnuszát kedvesen játszotta, melyben nagy csodálkozással ismerem fel Berriot III-ik Air variéjének témáját.

A királynét megelőzőleg, ő felségének két Dekánja jött, angol diplomata ültözetben. A dekáni rang Madagaskárban a mi valóságos belső titkos tanácsosságunknak felel meg.

Utánuk a királyné lépdelt, kit jobb kezénél fogva férje vezetett, a menetet 12 palota hölgy zárta be, kik között első sorban Imerina hercegnőt ismertem fel.

Midőn a királyné trónusáig ért és az előtt megállott: a zene megszűnt, s ő egy kecseljes mozdulattal üdvözölte a jelen levőket, mire általános meghajlás és mormolás volt a felelet, a mi azt tette, hogy: „Éljen a mi szeretett királynénk III-ik Ranavalómanjaka!“

Ekkor a királyné le ült, s a zene elkezdte játszani a miniszterelnök himnuszát, melynek végeztével ez is üdvözölte a körül állókat, kik ismét mormogtak egy keveset, mi azt tette, hogy: „Isten áldja meg szeretett miniszterelnökünket Raniloarivonyt!“ Ekkor ő is leült helyére.

A királyné körülnézett, s tekintete hegedümön akadt meg, melyet kezemben tartottam. Willighby tábornok azonnal hozzám jött, a királyné trónusa elé vezetett és nekie bemutatott, egészen angolos feszességgel. Barátságos mosoly s egy fejbizentés volt reá a királyné felelete. A miniszterelnök azonban egy lépést tett felém és keztenyujtva, — angolul — azt kérdezte: mióta vagyok Madagaskárban?

— Már három éve fenség, — feleltem — málgás nyelven.

— Örvendek, hogy megtanulta nyelvünket — szolt most a királyné — így legalább együtt is beszélhetünk.

— Rendkívüli megtiszteltetésnek veszem felség e kegyét, feleltem.

— Hallottam, hogy egy különös hangszere van, mely nagyon szépen szól, játszék valamit rajta.

— Parancsolja felséged, hogy melyik darabot játszam.

— Elsőnek legillőbb lesz, az Angol királyné himnuszát játszani, szolt a királyné,

Kitűnő Amati hegedüm nem hagyott cserben, e deszkaépületnek oly erős aquistikája volt, hogy az erősebb fortéknál menyörgésként viszhangzott. Játékom — mely vetekedik egy kezdő hegedüs művészetével — nagy hatást keltett . . . A bámulat általános volt!

A darab végeztével a királyné elkérte hegedümet, s azt minden oldalról megtekintve, fehérkesztyűs ujjával megpengette a húrokat, ezután át adta a miniszterelnöknek, ki ismét másik miniszternek adta át. Szóval hegedümet a fő fő urak rendre mind megtekintették, mi alatt a királyné több kérdést intézett hozzám, hegedümre vonatkozólag, s igen elcsodálkozott, midőn megtudta, hogy azon kis darab fa, több ezer frankot ér.

Midőn néhány percz múlva hegedümet visszakaptam, s felhangoltam, a királyné azon kívánságának adott kifejezést, hogy saját nemzetem himnuszát játszam el.

Ez, — ismerve a málgás szokásokat — igen nagy kitüntetés volt irányomban.

Gondolkozóba estem, mit játszam! Mint német alattvaló lettem bemutatva, s így a „Wacht am Rheint“ kellett volna eljátszanom, de a magyar büszkeség győzött bennem, s a Rákóczy indulóra gyujtottam rá.

A gyors és harcziás ütemű darab egészen felvillanyozta hallgatóimat, s a miniszterelnök kijelentette, hogy ez nagyon szép volt . . .

— Mi ennek a szava? kérdi ekkor a királyné.

Engedjen meg felséged — szólék — így rögtön nem tudom átfordítani málgás nyelvre, de otthon, holnap megkísértem, s megküldöm a konzulatus utján felségednek.

— Pedig de szerettem volna most hallani.

— Ha kegyes lesz felséged egy kevés időt engedni, itt is megkísérhetem a dal leírását.

— Nagyon fogok örvendeni rajta — szolt a királyné, — de azért kérem játszson még valamit.

Elkezdtem játszani keringőket, málgás dalokat, végül pedig pár magyar népdalt, mely utóbbi különösen az Angol konzulnak nyerte meg nagyon a tetszését.

Az előbbi nagy csend megszűnt, a mulatság fesztelenebb lett, de azért helyökből csak is az udvarhoz tartozó főbb személyek mozdultak ki, s jöttek körümbé.

Játékközben nagy meglepetéssel láttam, hogy a királyné dohányozik és pedig elég nagy szenvedélyvel, mert három ízben vettem észre, hogy fehérkesztyűs tenyerébe dohányport öntött egy kis ezüstdobozból, s azt piros nyelvecskéjével onnan a legnagyobb gyakorlottsággal beszippanította.

Csodálatos a Málgás nép dohányfogyasztása! Ilyent nem láttam sehol, azt hiszem Madagaskár különlegességeihez tartozik...

A dohányt, még pedig a legszebb leveleket, beszárítás után egy e végre készített aszalóban teljesen kiszárítják, ekkor összetörik famozsárban, porát megszitálják és felvegyítik ugyan annyi mennyiségű fahamuval, s e keverékből vesznek fel nyelvükre egy csipetnyit, melyet 10—15 percig tartanak ott, a mikor kivette kevés idő múlva más csipetet szippantanak fel nyelvükkel.

A dohányzás e módja a nőknél is el van terjedve.

Pipából csak is férfiak, s azok is ritkán fogyasztják a dohányt, a szivarka is csak most kezd elterjedni.

Már játszottam vagy fél óráig, midőn hegedüm egyik húrja elszakadt, mire mindenki megijedt, hogy hegedüm tört össze.

Míg a hűrt igazítottam pezsgő lémonádét szolgáltak fel, kristály poharakban, ezüst tálcákon.

(Folytatása következik.)

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

MAGYAR HIRLAP

politikai és társadalmi napilepra.

Felelős szerkesztő: Helyettes szerkesztő.

HORVÁTH GYULA. FENYŐ SÁNDOR.

A Magyar Hirlap a legtartalmasabb, minden tekintetben, teljesen független politikai napilap. Híve annak, a mi jó és igazságos; küzd az ellen, a mi helytelen, rossz és igazságtalan. A politikai eseményekről, országgyűlésről, pártok gyűléseiről gyorsan és hiven referál s kritikát gyakorol mindennel szemben, a mi a po-

litikában történik. Ez a kritikája mindig és mindenben tárgyilagos és igazságos. Politikánkban, melyet a közigazgatási vitában követtünk, velünk volt az ország színe-java, s e politikánk sikere, és eredménye se maradt el.

A társadalmi kérdések mindig éténken foglalkoztatják a Magyar Hirlapot, mely már sok fontos kérdésben egészen magához ragadta a vezérszerepet. Ilyen országos érdekű kérdés volt a német színház ügye, melyben a Magyar Hirlap közölte elsőnek a híressé lett felségfolyamodást.

A közgazdaság minden egyes ága a Magyar Hirlap-ban kultiválásra talál, mint egyetlen magyar lapban sem, és sohase érjük be a száraz hírek egyszerű közlésével, hanem azokat élvezhető formában, s a kellő magyarázatokkal kísérve juttatjuk a közönség elé.

Tárczarovatunk igen érdekes, modern cikkeket hoz; apró cikkeiben a Magyar Hirlap fűrgé tollal, érdekes formában dolgozza fel a nap aktuális eseményeit; ujdonsági rovata minden magyarországi hírlapét felülmulja érdekesség és frissesség szempontjából, s nincs olyan száma a lapnak, melyben egész halmaz eredeti hír ne volna, mely az nap csakis a Magyar Hirlap-ban olvasható.

A többi rovatok is mind avatott kezekre vannak bízva, s gondoskodás történt, hogy a legapróbb hír is irodalmi formában kerüljön a közönség elé.

A Magyar Hirlap szerkesztőségének belső tagjai:

Abonyi Árpád, Ambrus Zoltán, Benedek Elek, Fenyő Sándor (helyettes szerkesztő), Füredi Mór, György Endre, Horváth Gyula (felelős szerkesztő), Heltai Jenő, Janovits Pál, Kálnoki Izor, Kohn Dávid, Kürthy Emil, Márkus Miksa, Pollák Illés, Szabó Endre, Szana Tamás, Szemere Attila, Szemere Huba, Szeredai Sváb Leó, J. Virág Béla.

A Magyar Hirlap naponként 2—3 iv terjedelemben jelenik meg, ezenkívül hetenkint mellékletet ad, még pedig:

irodalmit, tanügyit és mezőgazdaságát.

A közlemények frissességét, valamint az irni tudó és akaró közönség közreműködését pályázatainkkal segítettük elő. A Magyar Hirlap ugyanis pályázatul kitűzött:

40 aranyat egy tárczára,

100 aranyat egy novellára és 10 aranyat egy ujdonságra, ez utóbbit

állandó pályázatul

a mely 10 aranyat minden hónap 20-án kiadjuk a legjobb és legérdekesebb hír beküldőjének. Lapunk egyik állandó közleménye a rendszeres folytatásokban megjelenő regény. Kiváló hazai és elsőrendű külföldi erői műveit közöljük, s még e hónap végén kezdjük meg

AMBRUS ZOLTÁN

új, eredeti „Midás király“ című regényének közlését.

A „MAGYAR HIRLAP“ előfizetési árai:

Egész évre	. . . 14 frt — kr.
Hat hónapra	. . . 7 „ — „
Három hónapra	. . . 3 „ 50 „
Két hónapra	. . . 2 „ 40 „
Egy hónapra	. . . 1 „ 20 „
Egyes szám ára	4 kr.

Előfizetőinknek kedves szolgálatot véltünk tenni, midőn már e hónaptól kezdve

GYERMEK UJSÁGOT

is fogunk mellékelni lapunkhoz, hogy előfizetőink 7—15 éves gyermekei ne nélkülözzék azt az olvasmányt, a mely koruknak minden tekintetben megfelel. Ez a kis ujság a „Kis Világ“, mely hetenkint egyszer jelenik meg pompés színnyomatu melléklettel, s melyet minden pénteken fogunk szétküldeni, olyan lesz, hogy tanuljanak és okuljanak belőle a gyermekek, s ne legyenek olyan olvasmányokra szorulva, melyek ártalmukra lehetnek. Avatott kezekre van bízva e gyermek-ujság szerkesztése, s minden közleménye, minden illusztrációja gondos megfontolás tárgya lesz. Emil bácsi, a „Kis Világ“ szerkesztője már hosszabb elbeszélést is gondoskodott, mely:

A KIS GRÓF KALANDJAI!

cím alatt fog Márkus bácsi tollából megjelenni.

A „Kis Világ“ előfizetői ára lesz (de csakis a Magyar Hirlap előfizetői számára):

Negyedévre 50 kr.

A Magyar Hirlap kiadóhivatala Budapest, Gránátos-utca 16.

HARMATH JÓZSEF

könyv-, papirkereskedő- és könyvnyomdatulajdonos

T O R D Á N.

Van szerencsém a t. cz. helybeli és vidéki vevőim szíves figyelmébe ajánlani dúsán berendezett s mai kor igényeinek teljesen megfelelő

Könyv- és Papirkereskedésemet,

a hol is mindennemű papir-, írószer-, iskolai kellék-, tankönyvek és regények stb, a legolcsóbb árak mellett kaphatók.

A midőn dúsán berendezett könyv- és papirkereskedésemet ajánlanám, megkívánom jegyezni, hogy felette nagy raktárt tartok körjegyzők, községi bírók, a közigazgatás, valamint a t. elkész urak részére szükséges

nyomtatványokból,

melyek kiállítás, csín és olcsóság tekintetében felülmúlnak minden nyomtatvány raktárt.

Olcsók és szép kiállításnak, miután szakértő nyomdai művezető áll rendelkezésemre, saját könyvnyomdamban.

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek.

Könyv- és papirkereskedésemmel kapcsolatban egy dúsán berendezett

DISZMUÁRU-ÜZLETET

állítottam fel, melyet sok gonddal s nagy költséggel rendeztem be. Itt mindennemű és olcsóság tekintetében páratlan tárgyak állanak t. vevőim rendelkezésére.

Diszes albumok, szép kivitelű emléktárgyak, gyermekjátékok, óraláncok, zseb-, bankjegy és szivartárczák, TAX-zsebkések, szemüvegek; és számtalan sok szebbnél-szebb pipere-tárgyak.

Dús választék! — Olcsó határozott árak!

Üzletem harmadik osztályát képezi az általam POLLÁK T. cégtől átvett ujonnan berendezett, s a kor kívánalmainak teljesen megfelelő — a legmodernebb öntésű betűkkel ellátott

KÖNYVNYOMDA

a hol mindennemű tudományos mű, verses könyvek, iskolai értesítők, évi jelentések, zárszámadások, vámbárczák, meghívók, nász-, gyászjelentések, falragaszok, szóval: egy könyvnyomda keretébe tartozó bármilyen munka, csinos kivitelben, olcsó árak mellett elkészítetik. Bátor vagyok felemlíteni, hogy könyvnyomdamban szakértő művezetőt alkalmaztam s nyomda-személyzetemet is aránylag megváltoztattam, s ezáltal azon kellemes helyzetbe jutottam, hogy a felvállalt munkák pontosan és csinnal állítatnak ki, olcsóság tekintetében pedig versenyeznek minden ilyen vállalattal,

Vidéki megrendelések pontosan teljesítetnek. Csomagolás díjmentesen!

Községi, körjegyzői, bagatel biráskodási és lelkészeknek való

nyomtatványok

tetemesen leszállított árakban kaphatók.

Árjegyzékkel kívánatra ingyen és bérmentve szolgálok.